

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ КЕРІВНИКА ОРГАНУ ПОЛІЦІЇ

Олександр Васильович КОРОЛЬ,

*здобувач Закладу вищої освіти
«Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
<https://orcid.org/0009-0007-4203-4443>*

Окреслюючи розуміння правового статусу керівника органу Національної поліції, варто зазначити, що адміністративно-правовий статус керівника органу поліції визначає його місце в адміністративному процесі, встановлює межу його компетенції у питанні дотримання законності та дисципліни серед своїх підлеглих осіб. Правовий статус керівника органу Національної поліції включає в себе різноманітні статуси: звичайної фізичної особи, поліцейського, керівника, а також визначається правовим статусом органу поліції, як органу влади. Це говорить про його складність та неоднозначність, а з іншої сторони індивідуалізує адміністративно-правовий статус керівника органу Національної поліції саме як суб'єкта забезпечення законності та дисципліни. Загальний, спеціальний та власне адміністративно-правовий статус керівника як суб'єкта дотримання та забезпечення законності є неподільними та невіддільними один від одного, а тому їх варто розглядати виключно комплексно. З огляду на складність розуміння адміністративно-правового статусу керівника Національної поліції варто визначити особливості, які є притаманними для керівника органу Національної поліції як суб'єкта забезпечення законності та дисципліни. Отже, такими особливостями варто назвати:

1) керівник органу Національної поліції як суб'єкт забезпечення дисципліни та законності є суб'єктом у сфері забезпечення дисципліни та законності відносно своїх підпорядкованих працівників, діяльність якого визначається нормами адміністративного права. Правове регулювання діяльності керівника органу Національної поліції визначено Конституцією України [1], Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року № 580-VIII [2], Законом України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» від 15.03.2018 № 2337-VIII [3], іншими актами, які стосуються визначення правосуб'єктності керівника у питаннях законності та дисципліни. Тобто, саме нормами адміністративного права визначаються адміністративні права та обов'язки керівника, які він вправі застосовувати для підтримання рівня законності та забезпечення дисципліни в органі поліції.

2) адміністративно-правовий статус визначає певне правове становище керівника щодо здійснення заходів з забезпечення та дотримання законності та дисципліни. Правове становище або ж правовий статус, як говорить Х.В. Малиняк – це урегульована правовими нормами сукупність державно-службових відносин на обійманій посаді, які розкриваються через чітко визначене коло прав, обов'язків та відповідальність. До правового статусу вчений фактично відносить права, свободи, обов'язки, обмеження, заборони,

відповідальність [4, с. 135]. На сьогодні окремі права керівників органу Національної поліції по відношенню до підлеглих осіб окреслені Законом України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» від 02.07.2015 року № 580-VIII. Так, статтею 3 закріплено чіткі обов'язки керівників по відношенню до своїх підлеглих. Статтею 8 цього ж закону визначено конкретні права керівників по відношенню до підлеглих осіб щодо застосування певних видів заохочень. Наприклад, чітко вказано про те, що керівникові Національної поліції України належить право застосовувати заохочення, передбачені цим Статутом, до всіх поліцейських, крім відомчих заохочувальних відзнак Міністерства внутрішніх справ України, а інші керівники поліції застосовують до підлеглих заохочення в межах повноважень, наданих їм керівником Національної поліції України [3]. Фактично мова йде про чітку межу реалізації повноважень у сфері заохочення між керівниками різних ланок управління, а обсяг повноважень кожного з керівників органу поліції пов'язаний із субординаційною складовою органу управління у Національній поліції.

3) керівник органу Національної поліції як суб'єкт забезпечення дисципліни та законності наділений відповідною галузевою правосуб'єктністю щодо забезпечення законності та дисципліни, а через його правовий статус здійснюється реалізація його конкретних повноважень, спрямованих на забезпечення законності та дисципліни. Погодимось із думкою Н.В. Ільєвої, яка говорить про те, що через наділення державних органів та їх посадових осіб певним правовим статусом державою створюються реальні умови для реалізації повноважень конкретного органу, відповідно удосконалення статусу має сприяти розв'язанню певних проблемних питань організації та діяльності і, як наслідок, покращенню діяльності відповідного державного органу та його посадових осіб [5, с.152]. Вказане твердження має на меті розуміння того, що в органі поліції питання дотримання законності та дисципліни особовим складом має вирішувати як безпосередньо вище керівництво, так і керівництво на місцях, тобто керівники територіальних органів поліції, керівників відділів тощо. Це здійснюється шляхом закріплення відповідних та конкретних норм у законах, які регулюють діяльність керівників у різноманітних питаннях та при безпосередній реалізації різноманітних повноважень у питаннях кадрового забезпечення, надання вказівок та наказів, можливості застосування заходів до осіб, які відмовляються виконувати законні накази та розпорядження тощо.

4) через реалізацію керівником свого правового статусу, в тому числі й шляхом встановлення прав, обов'язків та відповідальності у сфері забезпечення законності та дисципліни визначається характер взаємовідносин керівника із своїми підлеглими особами. Таку тезу підтверджує А.В. Панчишин, який наголошує на багатоаспектності, універсальності та комплексності категорії «правовий статус», на чіткості його структури, що установає характер і принципи взаємодії суб'єктів суспільних відносин між собою, а також шляхом визначення прав, обов'язків і гарантій їх реалізації, визначає місце суб'єкта у правовідносинах [6, с. 95].

5) керівник органу Національної поліції, як суб'єкт забезпечення дисципліни та законності наділений державно-владними повноваженнями, в тому числі й щодо застосування державного примусу. Ми не будемо детально характеризувати конкретні державно-владні повноваження, а лише зазначимо

позицію М.І. Іншина, який говорив про те, що «працівники органів внутрішніх справ наділяються державно-владними повноваженнями і здатні проводити в дію механізм державного примусу. Владна природа службових повноважень забезпечує реальну і необхідну можливість для даної категорії державних службовців впливати на поведінку суб'єктів суспільних відносин для досягнення соціально-корисного результату, забезпечує обов'язковість їх підпорядкування законним вимогам і розпорядженням» [7, с. 45]. Отже, основна характеристика керівника органу поліції у питаннях забезпечення дисципліни та законності є саме можливість застосування державного примусу до осіб, які є у відповідному підпорядкуванні, можливості здійснення впливу на їх поведінку. Керівник має право вимагати дотримання належного рівня дисципліни, дотримання законності особовим складом у своїй роботі, вчиняти заходи, спрямовані на підтримання законності та дисципліни, а у випадку невиконання чи неналежного виконання – вимагати це в примусовому порядку, застосовувати заходи державного примусу.

б) керівник органу Національної поліції як суб'єкт забезпечення дисципліни та законності є носієм спеціальних прав у питаннях дотримання законності та дисципліни. Втім реалізуючи спеціальні права у сфері дисципліни та законності по відношенню до підлеглих осіб, керівник має керуватися наступними принципами: 1) всі рішення, які приймаються керівником у сфері забезпечення законності та дотримання дисципліни підлеглими особами мають ґрунтуватися виключно на нормах закону, тобто відповідати чинному законодавству; 2) рішення керівника у сфері забезпечення законності та дисципліни не повинні виходити за межі його компетенції та повноважень. Рішення про застосування заходів впливу на порушників законності має застосовуватися керівником тільки у межах їх компетенції та поширюватися виключно на осіб, які перебувають у підпорядкуванні; 3) рішення про застосування заходів у випадку порушення законності та дисципліни має відбуватися виключно у тих формах та у тому порядку, що визначені нормативно-правовими приписами.

7) на керівника органу Національної поліції як суб'єкта забезпечення дисципліни та законності покладено спеціальні обов'язки, які стосуються здійснення контролю за дотриманням законності та дисципліни у підпорядкованому йому органі поліції. Така норма, зокрема, визначена Законом України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» від 15.03.2018 № 2337-VIII, яка передбачає встановлення певних обов'язків керівника щодо своїх підлеглих [3].

8) керівник органу Національної поліції є незалежним суб'єктом у сфері забезпечення законності та дисципліни, що має визначатися його правовим статусом. Як стверджує з цього приводу С.В. Зливко, правовий статус керівників правоохоронних органів повинен забезпечувати їм незалежність у прийнятті рішень, які пов'язані з їх професійною діяльністю, з метою досягнення поставлених перед конкретним правоохоронним органом завдань [8, с.101]. Тобто, незалежність керівника у прийнятті всіх управлінських та організаційно-управлінських рішень має бути свідомою та здійснюватися без будь-якого впливу на його рішення, як з боку його працівників та підлеглих осіб, вищестоящего керівництва так і без впливу осіб, які не мають відношення до роботи поліції, тобто без внутрішнього та зовнішнього впливу.

Отже, адміністративно-правовий статус керівника органу поліції має певні особливості, які пов'язані із його статусом у органі державної влади – поліції, особливими повноваженнями, які покладаються на керівника як управлінця, організатора, лідера. Правовий статус керівника органу поліції як суб'єкта законності та дисципліни має виражатися у реальному закріпленні повноважень керівника в нормах закону, наданні можливості впливати на незаконну та некоректну поведінку підлеглих осіб, приймати рішення та застосовувати методи як стимулювання праці, так і покарання.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР. Офіційний вісник України. 2010. № 72/1 Спеціальний випуск. Стор. 15. Стаття 2598
2. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 року № 580-VIII. *Офіційний вісник України*. 2015. № 63. Стор. 33. Стаття 2075
3. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. *Офіційний вісник України*. 2018. № 54. Стор. 7. Стаття 1882
4. Малиняк Х.В. Права та обов'язки як елемент адміністративно-правового статусу посадової особи ОВС України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2009. № 2. С. 133-140
5. Ільєва Н. В. Щодо визначення правового статусу нотаріату в Україні. *Форум права*. 2010. № 3. С. 152–156. URL : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2010_3_22.pdf
6. Панчишин А.В. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус» *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 95-98
7. Іншин М.І. Поняття та елементи статусу державного службовця органів внутрішніх справ. *Форум права*. 2006. № 1. С. 45-50
8. Зливко С.В. Керівник правоохоронного органу: концептуальні засади, питання теорії. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Вип. 2. С. 98–102.